

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 26. juna 2014. god.
Ref. br.:AGJ648/14

PRESUDA

u

slučaju br. KI10/14

Podnosilac

Akcionarsko društvo Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C.

**Zahtev za ocenu ustavnosti presude
Vrhovnog suda Kosova, CN. br. 7/2013,
od 19. oktobra 2013. god.**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnelo akcionarsko društvo Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C., sa sedištem u Prištini (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koje zastupa g. Dastid Pallaska, advokat iz Prištine.

Osporena odluka

2. Osporena odluka je presuda CN. br. 7/2013 Vrhovnog suda Kosova, od 19. oktobra 2013. god., koja je navodno doneta bez obaveštavanja i bez pozivanja podnosioca zahteva da učestvuje u postupku po zahtevu za povraćaj na pređašnje stanje.
3. Presuda je uručena podnosiocu zahteva 5. decembra 2013. god.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom je navodno „povređeno ustavno pravo podnosioca zahteva garantovano članom 3.2 [Jednakost pred Zakonom], članom 24.1 [Jednakost pred Zakonom], članom 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava Republike Kosovo i članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na članu 21.4 i 113.7 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) i članu 47. Zakona o Ustavnom sudu br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 28. januara 2014. god., podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosova (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 7. februara 2014. god., predsednik Suda je imenovao sudiju Almiro Rodrigues za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje sastavljeno od sudija Altay Suroy, Kadri Kryeziu i Arta Rama-Hajrizi.
8. Dana 10. februara 2014. god., Sud je obavestio podnosioca i Vrhovni sud o registraciji zahteva.
9. Dana 20. maja 2014. god., nakon što je razmotrilo zahtev sudije izvestioca, Veće za razmatranje je preporučilo Sudu prihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

10. Dana 18. juna 2002. god., Američka Banka Kosova, kao pravni prethodnik podnosioca zahteva (u daljem tekstu: prethodnik podnosioca), zaključila je ugovor o radu sa E. N., građanin Kosova. Član 1. ovog ugovora je predvideo vremensko trajanje od 3 meseca probnog rada. Tokom ovog perioda, obe stranke su imale pravo da raskinu ugovor uz otkazni rok od 24 časova, bez ikakve nadoknade ili kompenzacije.
11. Dana 13. septembra 2002. god., prethodnik podnosioca zahteva dostavio je E. N. obaveštenje o prekidu ugovora, priznajući mu pravo na isplatu do kraja septembra i jednu platu kao bonus za oktobar mesec 2002. godine.

12. Dana 30. oktobra 2002. god., E. N. je podneo zahtev za preispitivanje odluke o neproduženju ugovora o njegovom angažovanju u filijali podnosioca zahteva u jednom od gradova Kosova.
13. Dana 10. novembra 2002. god., podnosilac zahteva je potvrdio da je odluka o neproduženju ugovora o radu konačna.
14. Dana 21. novembra 2002. god., E. N. je tražio od Opštinskog suda u Prištini da poništi rešenje o prekidu radnog odnosa.
15. Dana 14. oktobra 2009. god., Opštinski sud (presuda br. C1. 32/2006) usvojio je kao osnovanu tužbu E. N. i poništio je odluku podnosioca zahteva od 10. novembra 2002. god.
16. Dana 8. decembra 2009. god., podnosilac zahteva je uložio žalbu na presudu Opštinskog suda, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
17. Dana 16. septembra 2011. god., Okružni sud u Prištini (presuda Ac. br. 118/2010), usvojio je žalbu podnosioca zahteva kao osnovanu i preinačio presudu Opštinskog suda. Okružni sud je obrazložio: *“Prvostepeni sud je na osnovu izvedenih dokaza, pravilno utvrdio činjenično stanje i u obrazloženju ožalbene presude izneo potpune i razumljive razloge o odlučnim činjenicama, ali pogrešno je primenio materijalno pravo kada je odlučio da je tužbeni zahtev tužioca osnovan.*
18. Dana 12. oktobra 2011. god., E. N. je podneo reviziju Vrhovnom sudu, zbog pogrešne primene materijalnog prava.
19. Dana 3. novembra 2013. god., podnosilac zahteva je dostavio pismeni odgovor na reviziju, navodeći da je E. N. bio potpuno upoznat sa uslovima ugovora o radu i ukazujući da je u sličnim okolnostima u slučaju Rev 49/2005 Vrhovni sud je odlučio da odbije reviziju i da se ta odluka treba uzeti u obzir kada se bude razmatrao slučaj E. N.
20. Dana 21. januara 2013. god., Vrhovni sud (Rev. br. 333/2011), odbacio je reviziju kao neblagovremenu. Vrhovni sud je zaključio da je presuda Okružnog suda primljena od punomoćnika E. N. dana 3. septembra 2011. god., dok je zahtev za reviziju podnet 12. oktobra 2011. god., odnosno 9 dana nakon utvrđenog roka od 30 dana.
21. E. N. je podneo zahtev Vrhovnom sudu za vraćanje u pređašnje stanje.
22. Dana 19. oktobra 2013. god., Vrhovni sud je doneo osporenu presudu C. br. 7/2013, usvajanjem zahteva E. N. za vraćanje u pređašnje stanje. Presuda glasi da je zastupnik E. N. primio presudu Okružnog suda 1. oktobra 2011. god., dok je datum 3. septembar 2011. god. upisan u povratno pismo. Revizija je podneta u roku od 30 dana, kao što je i predviđeno članom 211. Zakona br.03/L-006 parničnom postupku.

23. U izreci osporene presude se navodi:

I. *ODOBRAVA se zahtev tužioca za vraćanje u pređašnje stanje; poništava se rešenje Vrhovnog suda Kosova, Rev. br. 333/2011, od 12.01.2013 godine.*

II. *USVAJA se kao osnovana revizija tužioca podneta protiv presude Okružnog suda u Prištini, Ac. br. 118/2010, od 16.09.2011 godine, tako što se PREINAČAVA presuda Okružnog suda u Prištini, Ac. br. 118/2010, od 16.09.2011 godine, dok presuda Opštinskog suda u Prištini, CI. br. 32/2006, od 14.10.2009 godine, ostaje na snazi u delu I izreke, koji se odnosi na poništenje odluke tužene od 10.11.2002 godine, kojom je u postupku ponovnog razmatranja po zahtevu tužioca potvrđena prvostepena odluka od 13.09.2002. godine, na osnovu koje tužiocu prekinut radni odnos, kao i u delu pod II dispozitiva, koji se odnosi na obavezu tužene da tužioca vrati na prethodno radno mesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.*

U delu pod II izreke, presuda Opštinskog suda u Prištini, CI. Br. 32/2006, od 14.10.2009 godine, koji se odnosi na vraćanje tužioca na posao sa svim pravima iz radnog odnosa, od 01.10.2002 godine, u roku od 7 dana od dana prijema ove presude, se PONIŠTAVA i predmet vraća na ponovno suđenje prvostepenom sudu.

U delu pod III dispozitiva, presuda Opštinskog suda u Prištini, CI. Br. 32/2006, od 14.10.2009 godine, koji se odnosi na troškove postupka, ostaje neispitana“.

Navodi podnosioca

24. Podnosilac zahteva tvrdi da osporena presuda predstavlja povredu člana 3.2 [Jednakost pred Zakonom], člana 24.1 [Jednakost pred Zakonom], člana 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava i člana 6 EKLJP.
25. Podnosilac zahteva tvrdi da je Vrhovni sud ozbiljno povredio načelo kontradiktornosti, jer je proglasio prihvatljivim zahtev E. N. za vraćanje u pređašnje stanje bez obaveštavanja i pozivanja podnosioca zahteva da učestvuje u postupku.
26. Podnosilac zahteva zasniva svoje obrazloženje na osnovu sudske prakse Suda, odnosno u slučajevima KI103/10 i KI108/10.
27. I na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda sledeće: *“Proglašava se ništavom presuda Vrhovnog suda Kosova CN. Br. 7/2013, od 19 oktobra 2013 godine i predmet vraća na ponovno razmatranje u skladu sa presudom Ustavnog suda“.*

Prihvatljivost zahteva

28. Pre svega, Sud ispituje da li je podnosilac ispunio uslove prihvatljivosti zahteva.

29. U tom smislu, Sud se poziva na član 113. Ustava, koji propisuje:

1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.

30. Pored toga, Sud se poziva i na članove 48. i 49. Zakona, koji propisuju:

Član 48

Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.

Član 49

Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku.

31. U tom smislu, Sud primećuje da je podnosilac zahteva ovlašćena stranka, da je podneo zahtev u roku od 4 meseca propisanim zakonom, da je iscrpeo sva pravna sredstva prema zakonu i da je tačno razjasnio koja su prava i slobode bile povređena i ukazao je na osporeni akt javnog organa.

32. Dakle, zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti da bude razmotren od strane Ustavnog suda.

Relevantne pravne odredbe o zahtevu za vraćanje u pređašnje stanje

33. Zahtev za vraćanje u pređašnje stanje je regulisan Zakonom o parničnom postupku br. 03/L-006 od 20. septembra 2008. god., odnosno u sledećem članu.

Član 129

1. Ukoliko stranka ne ide uopšte na ročište ili izgubi rok za izvršenje neke parnične radnje i iz tog razloga izgubi pravo da kasnije izvrši parničnu radnju vazanu rokom, sud će dozvoliti ovoj stranci, po njenom predlogu, da kasnije izvrši tu radnju, ukoliko konstatuje da postoje opravdani razlozi koji se nisu mogli utvrditi a ni izbeći.

2. Kada se dozvoli vraćanje na prethodno stanje parnični postupak se vraća na ono stanje na koje se nalazio pre nepoostupanja i poništavaju se sve odluke, koje je doneo sud zbog nepoostupanja.

Član 131

Ne dozvoljava se vraćanje na prethodno stanje ako se nije pridržavao roka za podnošenje predloga za vraćanje na prethodno stanje ili ako stranka nije došla na ročište određeno za razmatranje predloga radi vraćanja na prethodno stanje.

Član 132

1. Predlog za vraćanje na prethodno stanje obično ne utiče na tok postupka, ali sud može da odluči da se procesuiranje prekine dok ne postane konačno rešenje o predlogu.

2. Ukoliko je podnet predlog za vraćanje na prethodno stanje dok drugostepena parnica teče, prvostepeni sud treba da obavesti o podnetom predlog u drugostepeni sud.

Član 133

1. Predlog podnet nakon roka, ili predlog koji nije dozvoljen za vraćanje na prethodno stanje sud odbacuje putem rešenja.

2. U vezi sa predlogom za vraćanje na prethodno stanje sud određuje ročište samo kada jednu takvu stvar stranka izričito predloži. Ukoliko činjenice na koje se oslanja predlog su svetski notorne, sud ne određuje ni u jednom slučaju ročište. Na ovaj način sud postupa i kada činjenice na koje se oslanja predlog su jasno neopravdane, ali i kada sud ima dovoljno dokaza u dosijeu predmeta za donošenje odluke prema predlogu za vraćanje na prethodno stanje.

3. Protiv rešenja kojim se usvaja predlog za vraćanje na prethodno stanje se ne dozvoljava posebna žalba.

4. Protiv rešenja kojim se odbija predlog za vraćanje na prethodno stanje se ne dozvoljava posebna žalba, osim kada se predlog podnosi zbog donošenja rešenja povodom odsustva tužene stranke sa sudskog ročišta.

Suštinski pravni aspekti zahteva

34. Kao što je ranije navedeno, podnosilac zahteva tvrdi da je presudom Vrhovnog suda povređeno njegovo pravo na pravično i nepristrasno suđenje kao što je garantovano članom 31. Ustava, članom 6. EKLJP, kao i članom 3.2 i 24.1 [Jednakost pred Zakonom] Ustava.

35. U tom smislu, Sud se poziva na član 31 (1 i 2) Ustava, koji propisuje:

1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

36. S druge strane, član 53. Ustava propisuje:

„Osnovna prava i slobode zagaranтована ovim Ustavom se тумаче u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava”.

37. Štaviše, u članu 6.1 EKLJP se navodi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza...svako ima pravo na pravičnu... raspravu... pred... sudom”.

38. U stvari, podnosilac zahteva ima pravo da dobije sudsku odluku u skladu sa zakonom. Pored toga, pravo na pravično suđenje, kao što je propisano u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP, je od fundamentalnog karaktera da se zaštite osnovna prava.

39. Sud naglašava da fundamentalno pravo na pravično suđenje proizilazi iz osnovnog prava na sudsku zaštitu, garantovano članom 54. Ustava. Više od drugih fundamentalnih prava, pravo na pravično suđenje zahteva da sudije budu pažljivi, jer su oni uvek u opasnosti da povređuju to pravo. U stvari, pravo na pravično suđenje je opšte pozivanje na kompleks drugih prava: odnosno, pravo na pristup sudovima, pravo da iznesu argumente i dokaze, adversarni i princip jednakosti oružja.

40. Sud takođe podseća da je dejstvo člana 6.1, *inter alia*, da obaveže "sud" da sprovede odgovarajuće razmatranje podnesaka, argumenata i dokaza iznetih od strane stranaka, i da oceni bez predrasuda da su oni relevantni za njegovu odluku (Vidi ESLJP *Kraska protiv Švajcarske*, presuda od 19. aprila 1993. god., Serija A br. 254-B, p. 49, § 30”).

41. Princip „jednakost oružja“ između stranaka u jednom slučaju je bitan uslov za pravično suđenje. Jednakost oružja, koja se mora nadgledati tokom sudskog postupka, znači da se obe stranke moraju tretirati tako da im se obezbedi procesno ravnopravan položaj tokom suđenja i da se nalaze u ravnopravnoj poziciji da iznesu svoj slučaj. (Vidi ESLJP, presude u slučajevima *Ofrer i Hopfinger*, brojevi. 524/59 i 617/59, 19.12.60, Yearbook 6, p. 680 i 696). To znači da svaka stranka mora dobiti razumnu mogućnost da iznese svoj slučaj pod uslovima koji je ne dovode u značajno nepovoljniji položaj *vis a vis* protivničke stranke.

42. Sud dalje podseća da sudska praksa Evropskog suda jasno utvrđuje da se „uslov jednakosti oružja“ u smislu „pravične ravnoteže“ među strankama, primenjuje u načelu u takvim slučajevima [Građanski slučajevi u vezi sa građanskim pravima i obavezama], kao i u krivičnim slučajevima“ i sudske slučajeve koji uključuju protivne privatne interese, „jednakost oružja“, podrazumeva da se svakoj stranki mora pružiti razumna mogućnost da iznese svoj slučaj - uključujući njene dokaze – pod uslovima koji je ne dovode u značajno nepovoljniji položaj *vis a vis* protivničke stranke“. (Vidi *Dombo Beheer B.V. protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1993. godine, Serija A, br. 274).

43. Nedostatak poziva za slučaj ili obaveštenja o odluci donetoj u vezi sa slučajem, koji utiče ili ometa vršenje (građanskog) prava pojedinca, predstavlja *a fortiori* značajno nepovoljan položaj *vis-a-vis* protivničke stranke. Štaviše, gde postoje dva (ili čak tri) nivoa nadležnosti, žalbeni postupak mora uvek biti praćen

garancijama navedenim u članu 6. (Vidi *Ekbatani protiv Švedske*, presuda, 26.5.1988. god., br. 10563/83 stav 26ss).

44. Sud smatra da razumno razmatrana sudska praksa dozvoljava da se zaključi da jednakost oružja „*nije primenjivo samo u postupcima koji su već u postupku*“, već i kada jedna stranka „*nije imala mogućnost da podnese*“ svoje stanovište sudu u bilo kojoj fazi postupka.
45. Činjenice slučaja pokazuju da Vrhovni sud nije obavestio podnosioca zahteva o postojanju postupka u vezi sa zahtevom za vraćanje u prethodno stanje podnetim od strane E. N. U stvari, podnosilac zahteva je saznao da postoji postupak o zahtevu za vraćanje u prethodno stanje tek onda kada je primio osporenu presudu.
46. Dakle, podnosilac zahteva nije imao priliku da iznese svoj slučaj, uključujući dokaze, obzirom da je slučaj već bio okončan i, kao zainteresovana stranka u slučaju, postavljen je u nepovoljan položaj vis-a-vis svog protivnika E. N.
47. Štaviše, Sud uzima u obzir da je podnosilac zahteva bio svestan da „*Vrhovni sud Kosova je najviša sudska vlast*“ (član 103. Ustava). Tako da je podnosilac zahteva mogao da bude razumno uveren da je već dobio konačnu i pravosnažnu odluku kojom je radni spor definitivno zatvoren.
48. Sud smatra da je Vrhovni sud povredio član 31. Ustava i član 6. EKLJP ponovnim otvaranjem slučaja time što nije obavestio podnosioca zahteva i nije mu pružio mogućnost da se sasluša i predstavlja argumente druga strana.
49. U tom smislu, Sud se poziva na slučaj *Grozdanoski* (vidi *Grozdanoski protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 21510/03 od 31. maja 2007. god.). U tom slučaju, Javni tužilac je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu. Druga stranka nikad nije bila obavještena u vezi sa zahtevom. Zahtev za zaštitu zakonitosti je doveo do odluke Vrhovnog suda koja je postavila drugu stranku u značajno nepovoljan položaj. ESLJP smatra da proceduralni propust da se obavesti druga stranka, onemogućila joj je da efikasno učestvuje u postupku pred Vrhovnim sudom Makedonije.
50. Osim toga, Sud se poziva na svoju sudsku praksu uz napomenu da je u sličnim okolnostima proglasio zahtev prihvatljivim i utvrdio povredu člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP (Vidi slučaj *Ustavnog suda KI103-10*, presuda od 12. maja 2012. god.). Slično, Sud je odlučio da „*parničar treba biti pozvan na sudsko ročište na taj način da ne samo da ima saznanja o datumu i mestu ročišta, nego i da ima dovoljno vremena na raspolaganju da pripremi svoj slučaj i učestvuje na sudskom ročištu*“. (Vidi i slučaj *Ustavnog suda KI 108/10, Fadil Selmanaj – Ocena Ustavnosti Presude Vrhovnog suda Kosova*, A. br. 170/2009 od 25. septembra 2009. god.).
51. Dakle, Sud zaključuje da je došlo do povrede prava podnosioca zahteva na pravo i nepristrasno suđenje kao što je garantovano članom 31. Ustava i članom 6 EKLJP.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 56. (1) i 74. (1) Poslovnika o radu, na sednici održanoj 20. maja 2014. god. jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. UTVRDI da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na Pravično i Nepriistrasno Suđenje] Ustava, u vezi sa članom 6.1 [Pravo na pravično suđenje] Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- III. PROGLASI ništavnom presudu CN. br. 7/2013 Vrhovnog suda od 19. oktobra 2013. god.;
- IV. VRATI presudu CN. br. 7/2013 od 19. oktobra 2013. god., Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje u skladu sa ovom presudom Suda;
- V. NALOŽI Vrhovnom sudu, u skladu sa pravilom 63 (5) Poslovnika, da iznese informacije Ustavnom sudu o merama koje su preduzete za izvršenje ove presude Suda;
- VI. OSTANE u potpunosti posvećen pitanju, očekujući izvršenje tog naloga;
- VII. DOSTAVI odluku stranama;
- VIII. OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IX. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Almiro Rodrigues

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani